

Romantismus (v Polsku) a jeho současné podoby

Romantismus

- ▶ konec 18. století a začátek 19. století
- ▶ Z francouzského slova *romantique* – romantický, dobrodružný jako v románě
- ▶ Není jen umělecký směr, ale i postoj člověka
- ▶ Vznik v době mezi dvěma revolucemi (1789 – Velká francouzská revoluce a 1848 – revoluční rok v Evropě)
- ▶ Revoluce budily naděje a touhy po svobodě, obě skončily porážkou
- ▶ Stojí proti klasicismu a osvícenství
- ▶ Vznikl v Anglii, ale promítl se ve všech evropských literaturách

Romantismus a jeho znaky

- ▶ Hluboce rozporuplný
- ▶ Odmítá staré formy a má silný obdiv k minulosti
- ▶ Hrdina je osamocený jedinec, vyvrženec
- ▶ Obdiv prostého člověka
- ▶ Subjektivnost – subjektivní pohled autora na svět a společnost
- ▶ Romantický rozpor je dán napětím mezi snem, fantazií a historicky danou skutečností
- ▶ Motiv nešťastné lásky
- ▶ Návrat k přírodě
- ▶ Důraz na „národnost“, patriotizmus – jednota národa v přítomnosti i minulosti

Romantický hrdina a hrdinka

- ▶ Hrdina, který se nepřizpůsobí a vzdoruje
 - ▶ Hrdina, jenž se uzavírá do vlastního nitra
 - ▶ Životním cílem je mu láska, ta většinou končí nešťastně
 - ▶ Opovržení konvencemi
 - ▶ Klade si vysoké cíle, těch buď dosáhne, nebo zemře
-
- ▶ Hrdinka je spoutaná konvencemi
 - ▶ Vdaná žena, která je zamilovaná do někoho jiného
 - ▶ Např. Taťána (A. S. Puškin, Evžen Oněgin); Šarlota (J. W. Goethe, Utrpení mladého Werthera)

Romantismus a žánry

▶ Poezie

- ▶ Poema (lyrickoepická báseň, děj není podstatný, přemýšlení o životě, nálady pocity)
- ▶ Epos - romance, přírodní a milostná lyrika

▶ Próza

- ▶ Historická povídka
- ▶ Román
- ▶ Drama

Romantismus a jeho tvůrci

ANGLICKÁ LITERATURA

- ▶ Georg Gordon Byron (1788–1824)
 - ▶ lyricko-epická povídka *Childe Haroldova pouť* - epos, autobiografické prvky
 - ▶ *Kain* – knižní drama, filozofická dramatická báseň, Kain byl první buřič, toužil po poznání
 - ▶ *Byronismus*
- ▶ Percy Bysshe Shelley (1792–1822)
 - ▶ *Odpoutaný Prométheus*
 - ▶ Filozofické drama, inspirace antickou bájí o Prométheovi, který přinesl lidstvu oheň
 - ▶ *titanismus*

Romantismus a jeho tvůrci

FRANCOUZSKÁ LITERATURA

▶ VICTOR HUGO (1802–1885)

- ▶ básník, prozaik, dramatik
- ▶ *Chrám matky boží v Paříži* – život středověké společnosti za vlády Ludvíka XI., Quasimodo, hrbáč, je schopen skutečných a čistých citů
- ▶ *Devadesát tři* – venkov v době francouzské revoluce
- ▶ *Cromwell* – drama, předmluva, shrnutí diskuzí o romantismu – zásady romantismu
- ▶ *Hernani* – bitva o Hernaniho

▶ STENDHAL (HENRI BEYLE) (1783–1842)

- ▶ *Červená a černá* – hl. postava Julian Sorel, který chce vyniknout za každou cenu, za pokus vraždy je popraven

Romantismus a jeho tvůrci

AMERICKÁ LITERATURA

- ▶ EDGAR ALLAN POE (1809–1849)
 - ▶ Básník, prozaik, zakladatel detektivky a hororů
 - ▶ Tematika básní: láska, úzkost, smrt
 - ▶ *Havran, Jáma a kyvadlo*

Romantismus a jeho tvůrci

RUSKÁ LITERATURA

- ▶ ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN (1799–1837)
 - ▶ básník, prozaik, dramatik
 - ▶ *Evžen Oněgin* – šlechtic Oněgin hledá smysl života, „zbytečný člověk“
 - ▶ *Piková dáma*, *Boris Godunov*
- ▶ MICHAL JURJEVIČ LERMONTOV (1814–1841)
 - ▶ Básník, prozaik, dramatik, vyhnanství
 - ▶ *Hrdina naší doby* – hlavní hrdina Pečorin hledá smysl života, „zbytečný člověk“
 - ▶ *démonismus*

Romantismus a jeho tvůrci

NĚMECKÁ DRAMATIKA

- ▶ Uplatnění romantických principů vede k porušení zákonitostí dramatu
- ▶ LUDWIG TIECK (1773–1853)
 - ▶ *Rytíř Modrovous* - ironie, burleskní humor, komika
 - ▶ *Kocour v botách* – romantická ironie: postavy ironizují sebe samy, diváky, kritiky, autora apod.
 - hra s divadelní iluzí, epizace

Romantismus a jeho tvůrci

NĚMECKÁ DRAMATIKA

- ▶ GEORG BÜCHNER (1813–1837)
 - ▶ *Dantonova smrt*
 - ▶ *Leonce a Lena*
 - ▶ *Vojcek*
- ▶ HEINRICH VON KLEIST (1776–1811)
 - ▶ *Rodina Schrottensteinů* – romantika hrůzy
 - ▶ *Amfitryon* – tragikomedie, adaptace Molièrovy komedie

Romantismus a jeho tvůrci

POLSKÁ LITERATURA

- ▶ ADAM MICKIEWICZ (1798–1855)
 - ▶ *Dziady* – lyricko-epické drama, 4 části
 - ▶ vznikaly v letech 1823–1860
 - ▶ Vrcholné dílo / drama polského romantismu
 - ▶ 1. část byla vydána posmrtně, neukončená, někteří literární teoretikové tvrdí, že je to ukončená část složená z fragmentů
 - ▶ Spojujícím elementem je obřad *Dziadů*, vzpomínky na mrtvé, hostina pro mrtvé duše, modlitby za spásu ztracených duší
 - ▶ *Dziady* – vilno-kovenské – *Dziady II. Část*, *Dziady IV. Část*
 - ▶ *Dziady* – drážďanské – *Dziady III. Část*
 - ▶ Motivy: patriotismus, svět mrtvých a živých, nešťastná láska, Gustav, Konrád, utrpení, vyhnanství, vězení, Polsko jako oběť, rituál, náboženská víra

Romantismus a jeho tvůrci

POLSKÁ LITERATURA

- ▶ JULIUSZ SŁOWACKI (1809–1829)
 - ▶ *Maria Stuart*
 - ▶ *Balladyna* – pohádkový námět

- ▶ ALEKSANDER FREDRO (1793–1876)
 - ▶ *Muž a žena*
 - ▶ *Dámy a husaři*

Romantismus dnes

- ▶ ROK 2022 – ROK ROMANTYZMU POLSKIEGO

- ▶ <https://amu.edu.pl/wspolpraca/inicjatywy/rok-romantyzmu-polskiego/aktualnosc>

- ▶ DZIADY

- ▶ https://www.narodowy.pl/aktualnosc,305,dziady_w_teatrze_narodowym_19271987.html
 - ▶ <https://culture.pl/pl/artykul/inscenizacje-dziadow-adama-mickiewicza>
 - ▶ <https://teatrwwkrakowie.pl/spektakl/dziady>
 - ▶ https://www.youtube.com/watch?v=3SBL54xqqCQ&ab_channel=Teatrim.JuliuszaS%C5%82owackiego
 - ▶ <https://www.newsweek.pl/kultura/dziady-i-wojna-w-ukrainie-maja-kleczewska-i-konrad-parol-o-pracy-w-ukrainskim-teatrze/91jr5xj>

Romantismus dnes

ROMANTISMUS SOUČASNOSTI – INSCENACE DĚL ROMANTIKŮ OD
POLSKÝCH TVŮRCŮ

https://www.nitrafest.sk/_sub/oas/woyzeck/

<https://vimeo.com/354608343>

<https://www.teatrpolsnia.pl/event-data/4255/maz-i-zona>

https://www.youtube.com/watch?v=gQ9gFd4vsFk&ab_channel=trwarSZAWA